

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « » 058-323-1459 \ 347-897-9968

בס"ד

הנחת רוח הגדול ביותר שאפשר לגרום להקב"ה, לעמוד כצור חלמיש בנסיונותיו!!!

ומעשי אבות סימן לבנים להודיע חיבתו של כל אחד ואחד העומד בגבורה כנגד יצרו בעשרה נסיונות של כל חד וחד בדיליה, וכבר הביא הרה"ק האור לשמים ז"ע (חוקת ד"ה עלי באר), בשם הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע, וז"ל: "והנה כל האדם אשר יושרש (-יעקור מהשורש) נפשו מתאוה רעה או אהבה רעה, זה ג"כ נקרא בחינת עקידה, כמו ששמעתי בכאדמור" מוהרי"י מלובלין זצוקלה"ה פירוש על פסוק וְהָנָה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בְּסַבָּךְ בְּקֶרְנָיו (בראשית כב, ג), והנה אֵיל אַחַר - ר"ל חוץ מעקידת יצחק יש עוד עקידה, נֶאֱחָז בְּסַבָּךְ - האדם אשר מסובך בתאוות רעות ומדות רעות ח"ו ומשרש נפשו מזה, ג"כ נקרא בחינת עקידה, וזה בְּקֶרְנָיו, לשון פִּי קֶרֶן עוֹר פְּנָיו (שמות לד, כט) שתהל אורו עד כסא כבודו ית"ש וכו", עכ"ל.

« הגובר על יצרו - הקב"ה משלם לו מדה כנגד מדה!!! »

וכל כך רבתה מעלת הזובח את רצונו ועובד את בוראו כנגד טבעו ומזגו, שאפילו בהאי עלמא ישלם לו השי"ת כמפעלו מידה כנגד מידה לשנות עבורו את הטבע להיטיב לו, וכמו שכתוב **הבאר מים חיים** ז"ע (נח יד), שהנה אצל אברהם אבינו מצינו שעשה לו הבורא ניסים למעלה מדרך הטבע, וכגון הצלתו מאור כשדים, ומה שנהפך העפר שבידו לחיצים ובליסטראות בזרקו העפר על שונאיו (סנהדרין קט), ואילו הצלת נח איש צדיק הייתה רק על פי דרך הטבע, שהוצרך לבנות תיבת עצי גופר שתוכל לעמוד כנגד המבול ולא נעשה לו נס שינצל מן המבול ללא תיבה וכיוצא בזה, ומה נשתנה דינו של זה מזה.

אלא, כי הקב"ה נוהג עם כל אחד מידה כנגד מידה, ולכן, נח שעבד את השי"ת בכל כוחו, אבל בדרך טבע העולם כדכתיב **אֵת הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ** (בראשית ו, ט), (האלוקים בגימטריא הטבע), על כן גם הצלתו לא הייתה כי אם בדרך הטבע. מה שאין כן אברהם אבינו ששיבר את טבעו, ועבד את בוראו למעלה מדרך הטבע, שהיה מכריז אמונתו ב"ה והיו כל בני העולם מעבר אחד והוא מעבר אחר, לכן גם הנהגת ה' עמו הייתה למעלה מדרך הטבע.

מוסיף הבאר מים חיים ואומר, בזה"ל: "ואפילו בדורותינו, כמה העין רואה בחוש ניסים שנעשו לגדולי ישראל ולצדיקי אמת, שנתהפך הטבע בפניהם וכל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' ושם ה' נקרא עליהם, שמהווה לנגדם התהוות חדשים ומשדד כל מערכת השמים ומזלות הרקיע בשבילם, והכל עבור כי עז צדקתם ואמיתתם בדרך ה' שלא בדרך הטבע, והקב"ה מיחד שמו על האדם הזה", עכ"ל.

ובזה הדרך ביאר המהר"ל זצ"ל (דרך חיים אבות ה, ג), שתיבת 'נסיון' נגזרת מתיבת נס, כי כמו שנס פירושו למעלה מדרך הטבע, כך אי אפשר לאדם לעמוד בנסיון אלא בעבודה ויגיעה למעלה מדרך הטבע, ומהאי טעמא המתגבר על יצרו ונסיונותיו יזכה לנס (ספר חסידים קצ"ו).

הנה כתיב בפרשת לך לך, ששרה אמנו אמרה אל אברהם אבינו הִנֵּה נָא עֲצֹרְנִי ה' מִלְדַּת בָּא נָא אֶל שִׁפְחָתִי אוֹלֵי אֲבָנָה מִמֶּנָּה (בראשית טו, ב), ולכא' מה ההסבר וההגיון בזה, ומה גם ששרה היתה עקרה ובמציאות לא היה שייך שתלד זרע של קיימא.

אלא ביאורו בספה"ק, כי אדרבה, מאחר והיא זקוקה לישועה למעלה מדרך הטבע, על כן אמרה, אף אני אעשה מעשה טוב שהוא למעלה מדרך

« האם לא היה דרך אחרת איך להביא אורחים לאברהם אבינו?? »

כתוב בפרשה וַיָּרָא אֱלֹהֵי ה' בְּאֲלֹנֵי מִמְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כָּחַם הַיּוֹם (בראשית יח, א), ופרש"י, "כחם היום, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים", עכ"ל.

ולכא' תמוה מאד, דמאחר וראהו הקב"ה מצטער ויושב על פתח אהלו כחם היום, ומחכה לאורחים, א"כ היה יכול למעט בנס, על ידי ששייב את החמה לנרתיקה, ואז היו בני אדם יוצאים מבתיהם באופן טבעי כדרך העולם, ועי"ז היו מזדמנים לו אורחים. ובאופן כזה הרי היה מרוויח עוד תועלת, שהמצוה יתקיים בבני אדם ולא במלאכים, שאז המצוה יותר אמיתית ונעלה.

ואי נימא דהיות והיה אברהם חולה, על כן לא רצה הקב"ה שיטרידוהו אנשים רבים בעת חוליו, אם כן הרי יש פתרון עוד יותר טוב ופשוט, שבמקום שישלח המלאך לרפאותו, היה הקב"ה בעצמו מרפהו בן רגע, ועי"כ יוכל בין להכניס אורחים בני אדם, וגם למעט בשידוד מערכות השמים, של הוצאת חמה מנרתיקה.

ועוד צריכין להבין, דאיתא במשנה **אבות** (ה, ג), "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום". לכאורה יש להבין את משמעות הדברים, הרי אם רוצים להראות את חיבתו של אברהם אבינו, היו צריכים להראות את העולם הבא שלו, את חיי הנצח שלו, ומדוע הראו את חיבתו דוקא על ידי עמידתו בנסיונות.

« מהו תכליתו של הנסיון?? »

על הפסוק בפרשה וְהָאֱלֹקִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגו' (בראשית כב, א), איתא במדרש (בר"ר נה, א) בזה"ל: "כתיב נִתְּתָה לִירְאֵיךָ נִסִּים לְהַתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קִשְׁט סֶלָה (תהלים ס, ו), נסיון אחר נסיון, וגידולין אחר גידולין, בשביל לנסותן בעולם בשביל לגדלם בעולם כנס הזה של ספינה וכו", עכ"ל.

והיינו שפירשו חז"ל לשון 'נסיון' שהוא מלשון 'נס' (-דגל המתנוסס לגובה) של ספינה, וכלומר שתכלית הנסיון הוא לרומם את האדם ולגדלו גידולין אחר גידולין עלייה אחר עלייה.

וכך כתב הרמב"ן (האמונה ובטחון פ"ו), לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יומא כח): כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה בעשרה נסיונות, וכמו שאמרו במשנה (אבות ה, ג), עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלן להודיע כמה חיבתו.

וכך כתוב הספורנו כי עֲתָה יְדַעְתִּי וְגו' וְלֹא חִשַּׁכְתָּ אֶת בְּנֵךְ אֶת יַחֲדָךְ מִמֶּנִּי (בראשית כב, יב), וז"ל: "ידעתי אני המלאך שבדין יגדליך האל על מלאכיו, כאמרם ז"ל (סנהדרין צג), גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת". והיינו, כי על ידי העמידה בנסיונות עולה ומתעלה בדרגה יתירה על מלאכי השרת.

הטבע, שהרי הכנסת צרה לבית הוא מעשה נאצל, הדורש מהאדם כח למעלה מדרך הטבע, וזכות זה בכוחה להושיעה בישועה ממעל לדרך הטבע, וכך הווה.

« הקב"ה שינה מדרך העולם - כי רצה לקבל הנחת רוח

מאברהם!!!

הנה מבחן האדם הוא שעת הנסיון, והיא תכלית בריאת האדם לעבוד את השי"ת ולעמוד בנסיון, וכלשונו הק' של המסילת ישרים (בפרק א') וז"ל: "כי עיקר מציאות האדם בעולם הזה הוא רק לקיים מצוות ולעבוד ולעמוד בנסיון", ומעתה ברור איפוא שמדריגת האדם נמדדת בעיתות קושי, שבו עומד להבחן, האם גם במצב כזה אוהז בעבודתו ואינו מרפה ממנה.

וא"כ אפשר לומר, שהיות שאברהם אבינו היה מקיים את מצות הכנסת אורחים כל ימיו, ונודמנה לו האפשרות לקיימה מתוך קושי, ועמד להיבחן האם אכן עומד במדריגה זו באמת, והרי זהו תכלית האדם, לכן היה עדיף להקב"ה לשנות מטבעו של עולם כדי לקבל את הנחת רוח כביכול מעבודתו של אברהם אבינו בעמדו בצדקתו גם בעת מצוקה וקושי נוראה.

האמרי אמת זי"ע, ביאר בכתוב וַיֵּרָא אֵלָיו ה', ואת הרש"י 'לבקר את החולה', כי כך אמר הקב"ה, ראיתי כיצד אברהם אבינו עומד בנסיונות בימים הטובים, עתה אלך ואראנו כיצד הוא עומד כשהוא מוקף בצרות מכל עבר, והוא מתגבר כל הקשיים, אז בא הקב"ה לבקרו.

« באיזה אופן יכול האדם לשאוב כוחות לעמוד בנסיונות???

ומהיכן יכול האדם לשאוב הכוחות להתחזק בעת שיש קושי ונמצא בתוך ההסתר הפנים. נקדים מה שראינו שמקשים על מה שאנו אומרים בסדר תפלה את הנוסח של ה' מַלְךְ ה' מַלְךְ ה' ימלוך לעולם ועד, ולכאור' הו"ל למימר לפי הסדר, קודם כל ה' מַלְךְ ה' שהוא לשון עבר ואח"כ ה' מַלְךְ ה' שהוא לשון הווה.

והנה, בשו"ת קול אריה (פתיחה מאמר פתח טוב אות ז) פירש באופן נפלא את מה שכתוב להלן בתורה אֵל תִּירָא מִרְדֵּה מִצְרַיִם וְגו' וְיוֹסֵף יֵשִׁית דָּוַד עַל עֵינָיִךְ (בראשית מו, ד), וכך הוא כותב: "שאמר הקב"ה ליעקב, שאף אם נראה מתחילה שהירידה למצרים היא גזירה קשה, לבסוף יתברר ויתגלה שהיתה לטובה, וכעין מעשה מכירת יוסף, דהיה נראה מתחילה שמידת הדין פגעה ביעקב, כשנזרק בנו לבור ונמכר לישמעאלים, אך הוברר לבסוף שלמחיה שלחוהו אלקים. וזה שאמר הכתוב ז'יוסף ישית ידו על עיניך', כהא דמעביר ידו על עיניו בשעת קריאת שמע, לרמז שאנו בטוחים באמונתנו שבמדת הדין יש רחמים גדולים, אלא שאנו לא זכינו עדיין לראותו. וזה מה שאמר בזוהר הק' על האי פסיקא דא היא רזא דקריאת שמע, דפרשת יוסף וירידתו למצרים היא סוד של קריאת שמע", עכ"ל.

והוא על דרך שכתב החתם סופר לפרש את הפסוק וַיֵּרָא אֵת אַחֲרֵי וַפְּנֵי לֹא יֵרָא (שמות לג, כג), דאין בכוחנו לראות את פנימיות חסדי ה' הטמונים במדת הדין - בראיית פנים, דהיינו לפנ"י המקרה, אבל 'אחורי ר"ל לאחרי' זמן, מתברר לנו ולדורות הבאים את מדת טובו, וזהו וראית את אחורי.

ועד"ז פ"י בספר אהל יעקב (להגיד מדובנא זצ"ל, בחתימת ספר בראשית) את דברי הנביא וַפְּנֵי ה' יֵשְׁבוּן וַבְּאֵז צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שְׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁגוּ וְנָסוּ יְגוֹן וְאַנְחָה (ישעיהו לה, י), וז"ל שם: "...אשר מלת 'ונסו' אין לה שחר, אמנה מליצת הנביא ע"ה היא על דרך מה שכתוב לְקַבֵּל אֵיבֵי קְרָאתֶיךָ וְהִנֵּה בְרַכְתָּ בְּרַךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. וְעַתָּה בְּרַךְ לְךָ אֵל מְקוֹמְךָ (במדבר כד, י-א), כי הנה בשיבוא הרופא אל החולה ולא ימציא תרופתו עם כל זאת המשפט להחזיר אותו למקומו בכבוד כי התחת אלהים הוא, אמנם אם

נתוודע שלא ידע הרופא מאומה ממהות מחלהו ומלבד מה שלא העלה לו ארוכה עוד הוסיף החלותו בסמים הזרים אליו, הנה בשובו לביתו יאמרו עליו כי הוא ברח בחרפה ובזו, וזהו לקוב כו' והנה ברכת ברכ כו' ועתה ברח כו'.

"הוא הדבר בעניננו, כי הנה עתה רבתה בנו האנחה והתוגה על המקרים העוברים עלינו, ולעתידי אי"ה נראה עין בעין בפרטי הטובות מאין יבואו, ומבטן מי יצאו ואי זה מקום צמיחתם, שהוא רק מהמאורעות שהרבינו עליהם יגונות ואנחות, ואם כן יתגלה אשר למפרע לא היה מקום אל האנחה, וזהו 'ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם', ובדרש שמחה שמעולם, כלומר ישמחו למפרע על סבל הרעות, וזהו ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה וכנ"ל".

"וזהו שהביאו ז"ל במדרש מאמר הנביא וְהִפְכְּתִי אֲבָלָם לְשִׂשׂוֹן וְנַחְמֵתִים וְשִׂמְחֵתִים מִיְגוֹנָם (ירמיהו לא, יב), אשר לכאורה לא ידענו איככה יתהפך האבל אל הששון, ולדברינו יצדק מאד כי לעתידי יתגלה אשר היגון והאבל היו כמו אכזב, כי היה ראשית ושורש השמחה, וזהו 'הפכתי אבלם לששון'".

"ולכן כשיבוא הקב"ה לנחם אותנו על המקרים הרעים שהתגללו עלינו ועל מה שאנחנו עזובים ממנו כל משך הזמן ההוא, ויאמר כי כולם היו לתכלית הטוב ולחסד עולם, למען לא נבוש על בושת עלומנו וחרפת אלמנותנו, וודאי כי תתנחם נפשנו בשנשמע כדברים האלה מאת הפועל המרחם יתברך בעצמו, היודע המחשבות שהוא חושב עליו מחשבות שלום ולא לרעה, לתת לנו אחרית ותקוה". עכ"ל.

למדנו חז"ל בזה, יסוד גדול וחשוב באמונה התמידות במציאות יתברך ובנסיונות היום יומיים הפוקדים אותנו, שכאשר נביט על העבר על דברים שקרו ונאמר איזה סייעתא דשמיא היה לנו ביום או בענין ההוא וכיוצא בזה, אין הדבר נחשב כנסיון גדול שהרי רגילים אנו לשמוע הרבה בני אדם מודים על העבר ומביטים על דברים באופן המבטא באמונה ובטחון בה', והיינו כמו שכתוב החתם סופר 'וראית את אחורי ופני לא יראו', כלומר, שלאחר המעשה מתברר לנו ולדורות הבאים את מדת הטוב, ואז אין לנו כ"כ נסיון וקושי להאמין באמונה שלימה שאכן ה' פעל כל זאת למענו ולטובתו.

ברם, בשעת 'ההוה', כאשר האדם נמצא בתוך ובשעת הנסיון, הדבר קשה שבעתיים לחוש את יד ה' הטמון שם, ולהתנהג כמו מי שמבין ומכיר שהכל נעשה בהשגחה פרטית, והכל אינו בא רק לנסות אותו ולבחון אותו היאך יתנהג והאיך ירגיש, אם יתן לנגיעות ולמידות שעדיין לא תיקן לעצבן אותו, או שיעצור ויתבונן לומר הקב"ה מנסה ומעמיד אותי במבחן, ולזה צריך סייעתא

דשמיא ותפילה מיוחדת.

ועפ"ז אפשר להבין שפיר את נוסח התפלה, שאנו אומרים ומתחילים קודם מ'ה' מַלְךְ בלשון הווה, כי אנו מודים להקב"ה שאפ"י בשעת החושך והנסיון שלא רואים בעלול את טובתנו, עכ"ז אנו מאמינים ומודים שה' מלך, ורק אחרי שאנחנו מודים דיש השגחה פרטית בלשון הווה, אז מודים על לשון עבר ולעתידי, היינו דעיקר הנסיון של בן אדם הוא בהווה, לחיות עם השי"ת ולראות שהכל נעשה מאת השי"ת, וזהו עבודה קשה מאד, משא"כ על העבר יותר קל לראות שהיה השגחה פרטית.

ולפי כל הנ"ל יכולין להבין מהו הפירש 'להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו', אין זאת אלא, שהעמידה בנסיון, מרוממת ומעלה את האדם למדרגות נשגבות, ועל כן, בכך שהקב"ה ניסה את אברהם אבינו בעשרה נסיונות, שעל ידם יוכל להתרומם ולעלות למדרגות גבוהות, הרבה יותר ממה שהיה מגיע בלי נסיונות. וזה גם הפירוש של פ'חם היום שאברהם אבינו נתעלה על ידי עשיית מצות הכנסת אורחים בקושי.

"... ועמד להיבחן

האם אכן עומד

במדריגה זו באמת,

והרי זהו תכלית

האדם, לכן היה עדיף

להקב"ה לשנות

מטבעו של עולם כדי

לקבל את הנחת רוח

כביכול מעבודתו של

אברהם אבינו בעמדו

בצדקתו גם בעת

מצוקה וקושי

נוראה..."